

Nr 52.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1937 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överenskommelser med arméns och marinens familjepensionskassor samt tullstatens enskilda pensionsinrättning om övertagande av dessa pensionsanstalters rörelse.

I en den 26 februari 1937 dagtecknad proposition nr 248, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att

dels träffa överenskommelser med arméns fullmäktige, fullmäktige för marinens familjepensionskassa samt tullstatens enskilda pensionsinrättning i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen anförts;

dels besluta om allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande den 1 juli 1937 för försvarsväsendet samt därvid fastställa de avvikelser, som betingas av överenskommelserna rörande arméns och marinens familjepensionskassor;

dels besluta om allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande den 1 januari 1938 för tullverket samt därvid fastställa de avvikelser, som betingas av överenskommelsen rörande tullstatens enskilda pensionsinrättning samt av vad i propositionen anförts rörande kvinnliga befattningshavare;

dels ock meddela de bestämmelser, som i övrigt erfordras för genomförande från och med den 1 juli 1937 av överenskommelserna rörande arméns och marinens familjepensionskassor samt från och med den 1 januari 1938 av överenskommelsen rörande tullstatens enskilda pensionsinrättning ävensom för tillämpning enligt vad i propositionen anförts av motsvarande regler rörande kvinnliga befattningshavare vid tullverket och deras efterlevande.

Beträffande motiveringen för Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) är avsett att äga tillämpning å alla befattningshavare, för vilka civila eller militära tjänstepensionsreglementet gäller. Enligt särskild bestämmelse i reglementet skola emellertid genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen eller av Kungl. Maj:t efter riksdagens bemyndigande bestämmas tidpunkten för reglementets ikraftträdande för olika förvaltningsområden och fastställas vissa avvikelser från reglementets bestämmelser, som därvid kunna finnas på-

kallade. Berörda bestämmelse ansluter sig till 1934 års familjepensionsutrednings förslag, att reglementet skulle vinna tillämpning successivt för de skilda förvaltningsområdena, allteftersom uppgörelse träffades om statens övertagande av den kassa, som nu ombesörjde de vid respektive förvaltningsområde anställda manliga ordinarie befattningshavarnas familjepensionering.

Genom proposition nr 245 till 1936 års riksdag framlades för riksdagen förslag till överenskommelse med fullmäktige för civilstatens änke- och pupillkassa samt fullmäktige för telegrafverkets änke- och pupillkassa angående statens övertagande av dessa kassor. I propositionen nr 258 framlades därefter förslag till överenskommelse jämväl med fullmäktige för statens järnvägars änke- och pupillkassa. Det förutsattes i propositionerna, att allmänna familjepensionsreglementet skulle träda i kraft den 1 juli 1937 för de förvaltningsområden, som berördes av överenskommelserna.

Sedan bankoutskottet i sitt utlåtande nr 75/1936 över propositionerna förordat vissa jämkningar i förslagen till överenskommelser, anmälde riksdagen i skrivelse den 19 juni 1936, nr 366, att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med fullmäktige för en var av berörda kassor i huvudsaklig överensstämmelse med vad i utskottets utlåtande anförts och att i enlighet med vad som föreslagits besluta om reglementets ikraftträdande.

Härefter hava slutliga överenskommelser enligt det av riksdagen sålunda lämnade bemyndigandet år 1936 träffats med fullmäktige för en var av ifrågavarande kassor.

Med skrivelse den 14 januari 1937 har sedermera 1934 års familjepensionsutredning, som ingick de preliminära överenskommelserna rörande civilstatens, telegrafverkets och statens järnvägars änke- och pupillkassor, till Kungl. Maj:t överlämnat preliminära, den 19 och den 30 december 1936 samt den 7 januari 1937 dagtecknade överenskommelser jämväl med delegerade för en var av arméns och marinens familjepensionskassor samt tullstatens enskilda pensionsinrättning. Överenskommelserna hava från utredningens sida ingåtts under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande samt från delegerades sida under förbehåll av godkännande, såvitt angår arméns och marinens familjepensionskassor, av kassornas fullmäktige och, beträffande tullstatens enskilda pensionsinrättning, av pensionsinrättningens delägare i vederbörlig ordning.

Överenskommelsernas allmänna förutsättningar och huvudgrunder.

Såsom en utgångspunkt vid ordnandet av familjepensionsväsendets centralisering har gällt, att även familjepensionskassornas nuvarande delägare såvitt möjligt borde erhålla de i ett nytt statligt familjepensionsreglemente bestämda pensionsförmånerna. Utredningsarbetet inriktades därför på sin

tid till en början på frågan, vilka förmåner staten kunde beräknas bereda dessa delägare utan kostnad för statsverket, därest kassornas tillgångar, inberäknat rätten att av delägarna uppbära de i vederbörande reglementen bestämda avgifterna, överlätes till statsverket. För utrönande härav verkställdes beträffande de tre av statsmakterna år 1936 behandlade kassorna försäkringstekniska undersökningar, vilkas resultat framgå av de vid propositionerna nr 245 och 258 till 1936 års riksdag fogade promemoriorna jämte balansräkningar. I dessa balansräkningar upptogs såsom tillgångar kapitalbehållningen jämte kapitalvärdet av återstående avgifter, medan såsom skuld i huvudsak upptogs kapitalvärdet av kassans dåvarande förpliktelser mot i tjänst varande delägare, med pension avgångna delägare samt pensionärer. Vid beräkningarna tillämpades därvid icke s. k. betryggande grunder med sådana säkerhetsmarginaler, att man vid ett normalt förlopp av verksamheten skulle hava att vänta sig överskott, utan i stället s. k. självkostnadsgrunder, vilka, i följd av att bestämda säkerhetsmarginaler saknas, innebära, att normalt varken vinst eller förlust kan väntas uppstå å verksamheten. Räntefoten antogs vid beräkningarna utgöra 4 procent, och värderingen av kassornas kapitalbehållning, fränsett fastigheterna, skedde efter en effektiv ränta av samma procent. Preliminärt verkställda beräkningar av detta slag utvisade för alla de tre kassorna överskott. De olika kassornas pensionsbelopp till ensam änka vid en procentuell förhöjning efter de sålunda uppkomna överskotten utgjorde vad staten vid övertagandet av tillgångarna och rätten till avgifter beräknades kunna bjuda kassornas delägare och pensionärer. Vid övertagande av de på detta sätt uppkomna olika pensionsskalornas »lutning» m. m. ansågs skalan för statens järnvägars kassa i stort sett representera de änkepensionsbelopp, som utan anlitan av framtida statsbidrag skäligen borde utgå för de olika lönegraderna. Det framgick också, att, om dessa grundpensionsbelopp skulle få åtnjutas av efterlevande till samtliga vid kassornas övertagande befintliga, i tjänst varande delägare i kassorna med nyreglerad lön, härför skulle, om ej övriga intressenters rätt till andel i överskotten skulle trädas för nära, beträffande civilstatens kassa erfordras bortåt 8 miljoner kronor, medan beträffande såväl telegrafverkets som statens järnvägars kassa en del av överskottet skulle återstå.

I sitt utlåtande nr 75 till föregående års riksdag framhöll bankoutskottet — som förutsatte, att förslag till överenskommelser med åtminstone de tre större av då återstående familjepensionskassor komme att föreläggas 1937 års riksdag — att det enligt utskottets mening vid överenskommelsernas träffande borde tillses, att dessa kassors nuvarande delägare och pensionärer såvitt möjligt bereddes åtminstone proportionsvis motsvarande pensionsförhöjningar, som för de redan behandlade kassorna föreslagits. Givetvis borde dock även i fråga om dessa överenskommelser beaktas resultaten av de försäkringstekniska utredningarna.

Familjepensionsutredningen har anfört, att den tolkat detta uttalande så, att de allmänna principer, på vilka de av riksdagen år 1936 gillade uppgö-

relserna med civilstatens, telegrafverkets samt statens järnvägars änke- och pupillkassor baserats, borde komma till användning även i fortsättningen, i den mån de ekonomiska betingelserna härför kunde anses vara för handen.

Härutöver har utredningen i denna del anfört:

De försäkringstekniska undersökningarna rörande de nu behandlade kassornas ekonomiska ställning hava emellertid ådagalagt, att full paritet i fråga om övergångsvillkoren med de förut behandlade kassorna icke utan betydande uppoffringar från statens sida skulle kunna åvägbringas. Anledningen till det mindre gynnsamma resultat, som undersökningarna utvisa beträffande de militära familjepensionskassorna och tullstatens enskilda pensionsinrättning, är till väsentlig del att söka i de betydligt lägre avgiftsskalor, som dessa kassor länge tillämpat i jämförelse med de tre förut behandlade kassorna. Tullstatens enskilda pensionsinrättning har visserligen erhållit nytt reglemente med höjda avgifter, vilket trätt i kraft den 1 oktober 1934, men dessa avgifter tillämpas endast beträffande delägare, som efter nämnda tidpunkt vunnit inträde i pensionsinrättningen eller ock befordrats till högre tjänst. Vad speciellt de militära familjepensionskassorna angår torde svårigheten för dem att bereda tillräckliga pensioner bland annat bero på militärpersonalens låga pensionsåldrar och vissa övriga på den militära familjepensioneringen i fördyrande riktning inverkan faktorer.

Det för familjepensionsregleringen uppställda syftet — en för statens befattningshavare enhetligt ordnad familjepensionering — torde dock få anses så behjärtansvärt och ur administrativ synpunkt angeläget, att staten icke bör tveka att för ett övertagande av de svagare kassorna ikläda sig större bördor, än som befunnits påkallat beträffande de ekonomiskt mera gynnsamt ställda kassorna.

Vid de tidigare träffade överenskommelserna har den principen följts, att i tjänst varande kassadelägare även sedan de blivit underkastade allmänna familjepensionsreglementet skulle fortsätta att betala sina gamla avgifter, omvandlade till familjepensionsavdrag. Denna princip har familjepensionsutredningen på grund av vad ovan anförts icke ansett vara möjlig att upprätthålla i de nu träffade överenskommelserna, vilka i stället grunda sig på försättningen, att ifrågavarande delägare efter statens övertagande av vederbörande kassa omedelbart skola underkasta sig den ökning i avgiftsbördan, som i regel skulle för dem följa av en tillämpning av de nya familjepensionsavdragen. Dessutom skulle de i allmänhet vara pliktiga att slutbetala de retroaktivavgifter eller motsvarande avgifter, för vilka de kunna sägas hafva i skuld vid övertagandet och genom vilkas erläggande de tillförsäkrat sina efterlevande oavkortad familjepension.

Den sålunda ökade avgiftsplikten skulle tjäna det dubbla syftet att dels nedbringa statens kostnader för övertagandet av pensionsförpliktelse på de i allmänna familjepensionsreglementet angivna, förmånligare villkoren, dels bereda ytterligare medel för en välbehörlig ökning av de familjepensioner, som enligt nuvarande grunder tillkomma de vid kassans övertagande befintliga familjepensionstagarna hos kassan och de då pensionerade kassadelägarnas blivande efterlevande; för marinens familjepensionskassas vidkommande har därvid såsom särskilt önskvärt framstått att åstadkomma en förbättring av barnpensionerna, vilka i denna kassa utgå enligt för pensionstagarna mindre förmånliga grunder än i de båda övriga kassorna.

I fråga om de allmänna villkoren för statens övertagande av kassornas rörelse utgå överenskommelserna eljest i stort sett från samma förutsättningar, som legat till grund för de vid föregående års riksdag träffade avtalen.

Sålunda förutsättes:

att staten övertager vederbörande kassas alla rättigheter och förpliktelser enligt för kassan gällande bestämmelser eller på annan grund;

att till staten överlåtes så stor del av kassans tillgångar, som jämte kapitalvärdet av delägarnas blivande avgifter motsvarar av staten i detta sammanhang åtagna höjda pensionsförpliktelser, fränsett den del av pensionerna, som skall bekostas av staten;

att allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet som regel blir tillämpligt beträffande därvid i tjänst kvarstående delägare med nyreglerad lön, dock med det undantaget, att sådan avkortning av familjepensionens grundbelopp, som i reglementet förutsättes, i allmänhet ej skall äga rum beträffande delägare, som enligt de för kassan nu gällande bestämmelserna är berättigad till full pension för sina efterlevande;

att den, som sålunda normalt blir underkastad allmänna familjepensionsreglementet, äger frihet att före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmäla sin önskan att bliva undantagen från reglementets tillämpning; samt

att för sådana delägare, som ej bliva underkastade allmänna familjepensionsreglementet, ävensom för nu befintliga familjepensionstagare hittillsvarande bestämmelser för kassan skola gälla, dock med de undantagen, att avgiftsbefrielse alltid skall inträda för delägare senast vid avgång ur tjänst med tjänstepension samt att nu gällande pensionsförmåner — oberäknat statliga pensionstillägg och dyrtidstillägg — skola höjas på visst närmare angivet sätt.

Förutsättningen att till staten skall överlåtas så stor del av vederbörande kassas tillgångar som jämte kapitalvärdet av delägarnas avgifter motsvarar av staten åtagna höjda pensionsförpliktelser, fränsett vad som bekostas av staten, innebär, på grund av ifrågavarande kassors svagare ekonomiska ställning, att staten — på sätt även gällde beträffande civilstatens änke- och pupillkassa — övertager kassornas samtliga tillgångar.

Den avsedda förhöjningen av pensionsförmånerna sker på två olika sätt. Dels ökas nämligen de nu gällande kassapensionerna — respektive för tullstatens enskilda pensionsinrättning huvudpensionerna — med ett fast procentuellt tillägg bestämt för arméns familjepensionskassa till 25 procent, för marinens familjepensionskassa till 14 procent och för tullstatens enskilda pensionsinrättning till 20 procent, dels ock ökas de sammanlagda pensionsförmånerna, i den mån de understiga ett vid indextal för levnadskostnaderna av 156 eller 157 till 538 kronor för ensam änka beräknat minimibelopp, så att detta minimibelopp uppnås.

Enligt allmänna familjepensionsreglementet utgör statens bidrag till familjepensioneringen 120 kronor av familjepensionsunderlaget jämte den rörliga pensionsdelen. Ifrågavarande överenskommelser innebära emellertid enligt uppgjorda balansräkningar en ytterligare kostnad för staten av övergångs-

natur. Beträffande storleken av ifrågavarande kostnader hänvisas till departementschefens yttrande.

De med arméns och marinens familjepensionskassor samt tullstatens enskilda pensionsinrättning träffade preliminära överenskommelserna äro av den lydelse som framgår av härvid fogade *Bilagor A, B och C*.

Departementschefens yttrande.

Departementschefen, som i princip förordat berörda överenskommelser, har angivit sin ställning till desamma på i huvudsak följande sätt:

Den vid utredningsarbetet rörande familjepensionsväsendets centralisering iakttagna principen, att även kassornas nuvarande delägare såvitt möjligt borde erhålla de i ett nytt statligt familjepensionsreglemente bestämda pensionsförmånerna, hade även i förevarande överenskommelser såtillvida upprätthållits, att allmänna familjepensionsreglementet med vissa avvikelser i allmänhet förutsattes bliva tillämpligt å vid övertagandet i tjänst varande delägare med reglerad lön. Avvikelserna från allmänna familjepensionsreglementet i fråga om familjepensionsavdragen beträffande förevarande kassor vore emellertid av annan innebörd än motsvarande avvikelser för delägarna i de förut behandlade kassorna. Vid de tidigare träffade överenskommelserna hade den principen följts, att i tjänst varande kassadelägare även sedan de blivit underkastade allmänna familjepensionsreglementet betalade sina gamla avgifter. Förevarande överenskommelser grundades i stället på förutsättningen, att ifrågavarande delägare efter statens övertagande av vederbörande kassa omedelbart skulle vidkännas familjepensionsavdrag av i allmänna familjepensionsreglementet fastställd storlek. För såväl ifrågavarande som de tidigare behandlade kassorna gällde, enligt de preliminära överenskommelserna, att delägarna i allmänhet skulle vara pliktiga att slutbetala påförda retroaktivavgifter och andra avgifter av liknande slag.

Det procentuella tillägget å pensionsförmånerna, vilket utginge jämväl enligt de tidigare träffade överenskommelserna och för de där behandlade kassorna motsvarade vederbörande kassas beräknade överskott vid tillämpning av en räntefot av 4 procent och i övrigt av sådana s. k. självkostnadsgrunder, som begagnats vid beräkning av familjepensionsavdragen enligt allmänna familjepensionsreglementet, skulle, med anlitande av samma beräkningsgrunder, för tullstatens enskilda pensionsinrättning hava uppgått till ungefär 16 procent. Genom att allmänna familjepensionsreglementets avdragsskala förutsattes tillämplig för delägare i tjänst, hade emellertid en ytterligare tillgång skapats, av vilken en del ansetts möjlig att betrakta såsom täckning av kostnaden vid en höjning av pensioner till nuvarande änkor och barn samt blivande efterlevande till tjänstepensionärer. Procenttalet hade därför kunnat bestämmas till 20. Vad de militära kassorna anginge hade utgångspunkterna uti ifrågavarande hänseende varit desamma som i fråga om tullstatens enskilda pensionsinrättning, dock med det tillägget, att beträffande dessa kassor även beaktats, att pensionsförmånerna ej skäligen i genomsnitt borde överstiga pensionsförmånerna från tullstatens enskilda pensionsinrättning. Härjämte hade, vad marinens familjepensionskassa anginge, med tillgodoräknande av en del av berörda nyskapade tillgång, en höjning av de utgående barnpensionerna vidtagits till den procent av änkepensionen, som vore bestämd i allmänna familjepensionsreglementet. Procentalen för tilläg-

gen i de militära kassorna vore enligt dessa principer i överenskommelserna fixerade till 25 respektive 14.

De för närvarande utgående familjepensionerna från förevarande tre kassor vore som regel avsevärt lägre än familjepensionerna från de förut behandlade kassorna. För åstadkommande av en förbättring, utöver den procentuella förhöjningen, av de allra lägsta pensionerna hade därför i förevarande överenskommelser, i olikhet mot vad tidigare gjorts, bestämmelser intagits, som ledde till, att de sammanlagda pensionsförmånerna icke komme att understiga ett visst av levnadskostnadsindex beroende minimibelopp, som vid ett indextal av 156 eller 157 utgjorde ungefär 538 kronor för ensam änka samt vad beträffade barnpensioner och barntillägg häremot svarande belopp enligt 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet.

Allmänna familjepensionsreglementets regelmässiga tillämpning för nuvarande delägare i tjänst innebure, att staten till pensioner, som utginge till dessa delägars efterlevande, lämnade ett bidrag motsvarande dels den beräknade kostnaden för viss del av de fasta pensionsförmånerna, dels ock den rörliga pensionsdelen. Den årliga kostnaden för förstnämnda del av bidraget kunde beträffande förevarande kassor sägas ungefärligen motsvara de nuvarande statsbidragen till kassorna.

Vad de militära kassorna anginge, komme dyrtidstilläggen, därest överenskommelserna godkändes, på grund av företagen höjning av underlagen för dyrtidstilläggsberäkningen att till en början något ökas i förhållande till de belopp, som skulle utgå vid oförändrade grunder. Å andra sidan komme de rörliga pensionsdelarna för framdeles inträffande pensionsfall, å vilka allmänna familjepensionsreglementet ägde tillämpning, att, räknat efter nuvarande indexläge, högst avsevärt (i genomsnitt omkring 40 procent för arméns kassa och 50 procent för marinens kassa) understiga de sammanlagda pensions- och dyrtidstilläggen för motsvarande fall enligt nu gällande grunder. Beträffande tullstatens kassa gällde, att dyrtidstilläggen i förhållande till kostnaden enligt nuvarande grunder för nuvarande pensionärsbestånd och vid nuvarande indexläge efter en överslagsberäkning komme att ökas med cirka 10,000 kronor om året. De rörliga pensionsdelarna för framdeles inträffande pensionsfall, å vilka allmänna familjepensionsreglementet ägde tillämpning, syntes vid nuvarande indexläge tämligen nära överensstämma med dyrtidstilläggen för motsvarande fall enligt nu gällande grunder (utan höjning av tilläggsunderlaget).

Departementschefen har — under erinran att överenskommelserna innebure ytterligare för envar av förevarande kassor — liksom fallet vore med överenskommelsen rörande civilstatens änke- och pupillkassa — en *särskild kostnad av övergångsnatur* — härom anført bland annat följande:

De verkställda beräkningarna beträffande förevarande tre kassor utvisade nämligen, vid tillämpning av militära självkostnadsgrunder i fråga om de militära kassorna och civila självkostnadsgrunder i övrigt, att — med bortseende från alla statliga bidrag — kassornas av staten övertagna tillgångar, inberäknat värdet av blivande avdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet för de nuvarande delägarna i tjänst, icke försloge att bringa upp pensionsförmånerna till vad i överenskommelserna stadgats. Härför erfordrades i stället tillskott, vilkas kapitalvärden uppginge i arméns kassa till omkring 10,064,000 kronor, i marinens kassa till 5,180,000 kronor samt i tullstatens kassa till ungefär 2,490,000 kronor. Om av den tillgång, som skapats genom att allmänna familjepensionsreglementets avdragsskala och icke de nuvarande pensionsavgifterna tillämpats, en del betraktades som täck-

ning för en höjning av nuvarande pensioner och pensioner till efterlevande efter nuvarande tjänstepensionärer, så kunde återstoden tillgodoräknas vid uppskattningen av de erforderliga tillskotten, vilka sålunda eljest blivit större än nyss angivits.

I fråga om övergångskostnader av nu angivna slag hade departementschefen vid anmälan inför Kungl. Maj:t av de preliminära överenskommelserna angående civilstatens och telegrafverkets änke- och pupillkassor anfört, att en grundtanke i planen för de större familjepensionskassornas övertagande varit den, att kassornas beräknade överskott vid tillämpning av en räntefot av 4 procent och i övrigt av s. k. självkostnadsgrunder i stort sett skulle kunna finansiera förbättringen av pensionsförmånerna, om man bortsågo från statsbidragen. Emellertid vore kassornas ställning, bland annat på grund av olikheter i avgifter och de växlande grunderna för statsbidrag, givetvis så olika, att berörda princip måste leda till att i vissa kassor överskottet mer än väl försloge, medan i andra kassor brist uppstode. Liksom förevarande reglering av familjepensionsförhållandena för statens befattningshavare åsyftade införande av enhetliga grunder för framtiden, borde staten under övergången träda emellan för vinnande av en utjämning genom att, inom rimliga gränser, påtaga sig kostnaden för att täcka en brist av nämnda slag.

Vad nu ifrågavarande kassor anginge kunde visserligen såsom skäl för att de erforderliga tillskotten skulle anses rimliga icke åberopas det beträffande civilstatens kassa anförda skälet, att vederbörande kassa hitintills allenast åtnjutit skäligen ringa bidrag från statens sida. Statsbidragen till förevarande kassor hade nämligen relativt sett varit betydande. (Jfr sammanställningen å s. 122—123 i prop. 201/1936.) Emellertid måste det uppställda syftmålet — en för statens befattningshavare enhetligt ordnad familjepensionering — anses så behjärtansvärt och ur administrativ synpunkt angeläget, att staten icke borde tveka att för ett övertagande av dessa svagare kassor ikläda sig större bördor, än som befunnits påkallat beträffande de ekonomiskt mera gynnsamt ställda kassorna. Härvidlag torde jämväl böra beaktas, att de från statens sida för dessa kassor erforderliga större tillskotten så långt möjligt begränsats genom att delägarna ålagts större uppoffringar än i de övriga kassorna. Såsom förut berörts hade nämligen i förevarande överenskommelser förutsatts, att delägare i tjänst efter statens övertagande av vederbörande kassa omedelbart skulle underkasta sig allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser i avgiftshänseende.

Departementschefen har härefter till behandling upptagit ett i samband med överenskommelsernas ingående med de militära kassorna av dessa kassors delegerade framfört önskemål angående en *förbättring av pensionerna för nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänstepensionärens efterlevande*. Beträffande detta spörsmål har departementschefen framhållit huvudsakligen följande:

Berörda önskemål, som åsyftade en förhöjning av nämnda pensioner till 75 procent av allmänna familjepensionsreglementets, hade särskilt motive-rats därmed, att de militära familjepensionerna för närvarande vore så låga, att de även med den i vederbörande överenskommelse förutsatta procentu-ella förhöjningen i många fall icke skulle komma upp till sådana belopp, att huvudsyftet med statens övertagande av familjepensioneringen ernåddes. Detta huvudsyfte finge nämligen anses vara, att familjepensionärerna skulle kunna beredas sådana pensionsbelopp, att deras existens därigenom bleve

någorlunda tryggad. Att just procenttalet 75 valts för den önskade förhöjningen hade av delegerade för arméns kassa motiverats därmed, att man vid tillämpning av detta procenttal för flertalet grader komme mycket nära de pensionsbelopp, som ernåddes enligt överenskommelsen. Den egentliga och största betydelsen skulle förhöjningen vid detta procenttal få för de lägsta graderna, där behovet av en pensionsförhöjning även vore mest framträdande. Beträffande marinens kassa hade liknande skäl åberopats.

Det hade utrönt, att ifrågakarande pensionsförhöjning, därest den genomfördes, skulle medföra en ytterligare ökning av statens sammanlagda kostnader med ett kapitalvärde av för armén omkring 5,650,000 kronor, för marinen omkring 1,050,000 kronor och för tullstaten omkring 939,000 kronor.

Familjepensionsutredningen hade funnit ifrågakarande önskemål behjärtansvärt men icke ansett sig kunna i överenskommelsen tillgodose detsamma. Statskontoret hade icke velat motsätta sig önskemålet. Av övriga myndigheter, som yttrat sig i denna del, hade allenast marinförvaltningen — med hänsyn till kostnadsökningen — funnit sig ej kunna föreslå ett bifall.

Av det anförda framginge, att ett tillgodoseende av förevarande önskemål förutsatte ytterligare utgifter — av övergångsnatur — från statens sida, vilkas kapitalvärde i och för sig finge anses vara av betydande storlek. Härvid vore också att märka, att, ehuru dessa utgifter givetvis fördelade sig över en lång tidsperiod, desamma likväl vore av den art, att de komme att visa sig särskilt kännbara under de närmaste åren efter kassornas övertagande för att sedermera så småningom avtaga. De militära familjepensionerna måste emellertid för närvarande betecknas såsom alldeles otillräckliga för sitt ändamål. Visserligen förklarades detta till en väsentlig del av de tillämpade låga avgiftsskalorna, men hänsyn finge tagas även till militärpersonalens låga pensionsåldrar och vissa andra på den militära familjepensioneringen i fördyrande riktning inverkan faktorer. Genom allmänna familjepensionsreglementets tillämplighet å framtida befattningshavare och å nuvarande delägare i aktiv tjänst bleve svårigheterna i familjepensionshänseende för dessa kategorier helt avhjälpta. Så vore emellertid icke fallet för de kategorier, vilka med önskemålet avsåges. Oaktat den procentuella förhöjning av pensionsförmånerna, som överenskommelserna för dem innebure, syntes billighetsskäl tala för bifall till framställningen om en generell pensionsförhöjning av föreslagna art. Emellertid finge beaktas, att motsvarande synpunkter, som av delegerade åberopats till stöd för det av dem framförda önskemålet, gjorde sig gällande jämväl inom andra delar av det stilliga pensionsväsendet. Då del vore önskvärdt, att ifrågakarande spörsmål vunne en, såvitt möjligt, enhetlig lösning inom de olika områden, där det kunde äga aktualitet, funne departementschefen sig för det närvarande icke beredd att framlägga förslag om den av delegerade ifrågasatta pensionsförhöjningen.

I fråga om ett annat av delegerade för de olika kassorna framställt önskemål, som berörde de i överenskommelserna intagna bestämmelserna om slutbetalning av vid kassornas övertagande resterande *retroaktivavgifter* samt andra avgifter av motsvarande slag, vilka bestämmelser delegerade ansett böra utgå, har departementschefen anført bland annat:

Vid behandlingen av detta önskemål torde till en början få erinras därom, att, medan enligt nu gällande bestämmelser dylika avgifter erlades i ett flertal familjepensionskassor, däribland de förevarande, motsvarande avgifter icke uttoges enligt allmänna familjepensionsreglementet. Detta reglemente förutsatte i stället, att familjepensionerna icke alltid skulle utgå med fulla

belopp utan skulle kunna avkortas i proportion till vederbörandes tjänstetid. I arméns kassa utginge retroaktivavgifter och befordringsavgifter. De förra skulle i princip betalas vid inträdet i kassan men kunde få amorteras under loppet av två år. Befordringsavgifterna skulle erläggas under loppet av ett år. I marinens kassa erlades retroaktivavgifter och, i ett mindre antal fall, tilläggsavgifter, vilka bådadera utginge som en förhöjning i årsavgiften under samma tid som denna. Tullstatens kassa slutligen hade åldersavgifter för sådana, som efter den 30 september 1934 inträdde såsom delägare eller vunne uppflyttning till högre månadsavgiftsklass. Åldersavgifterna skulle som regel betalas under loppet av tio år vid inträde såsom delägare men eljest under loppet av halva denna tid.

De preliminära överenskommelserna angående förevarande kassor stadgade nu som en allmän princip, att ifrågavarande vid övertagandet ej betalda avgifter skulle slutföras jämväl av sådana delägare, för vilka allmänna familjepensionsreglementet och således även detta reglementes jämförelsevis höga avdragsskala finge tillämpning. Det hade nämligen ansetts, att vederbörande delägare, i den mån vid övertagandet slutföring icke skett, då kunde sägas häfta i skuld för avgifter, genom vilkas erläggande han tillförsäkrat sina efterlevande oavkortad familjepension. Från regeln om att avgifterna skulle slutföras stadgades emellertid i överenskommelserna de undantagen, beträffande marinens kassa, att regeln ej skulle gälla tilläggsavgifterna, som ansetts vara av alltför speciell art, och ej heller retroaktivavgifterna för flaggkorpraler och högbåtsmän på grund av dessa beställningshavares i ekonomiskt hänseende svaga ställning. Ej heller skulle i fråga om tullstatens kassa huvudregeln gälla de åldersavgifter, vilka påförts i anledning av inträde såsom delägare.

Till jämförelse med vad sålunda enligt förevarande överenskommelser gällde finge beträffande överenskommelsen rörande civilstatens änke- och pupillkassa erinras, att för sådana delägare i denna kassa, för vilka allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet skulle gälla, *avdragsskalan* i reglementet som regel icke bleve tillämplig förrän vid befordran. Då befordran skedde, finge vederbörande välja mellan befrielse från slutföring av då resterande tidigare befordringsavgifter, därvid oavkortad familjepension ej garanterades honom, eller att fullgöra slutföringen, med påföljd att någon avkortning av familjepensionen ej finge ske.

Delegerade för arméns familjepensionskassa hade framhållit, att skyldigheten att utöver allmänna familjepensionsreglementets avdrag erlægga de resterande avgifterna av ovan berörda slag i det enskilda fallet skulle bli mycket betungande. Härvid erinrade delegerade också om att retroaktivavgifterna erlades av de i lönehänseende sämst ställda. Det vore även att förvänta, att stora grupper av delägare — särskilt ogifta — vilka hade att underkasta sig dessa villkor, komme att anmäla sin önskan att bibehållas vid de äldre familjepensionsbestämmelserna. Familjepensionsutredningen, med vilken statskontoret instämt, hade vitsordat det behjärtansvärda i förevarande önskemål men av principiella skäl och med hänsyn till den av statsmakterna redan intagna ståndpunkten härutinnan funnit sig förhindrad att medverka till ifrågavarande avgiftsbefrielse. Av övriga hörda myndigheter hade samtliga de, som särskilt yttrat sig om önskemålet, ställt sig välvilliga till detsamma.

Såväl enligt nuvarande bestämmelser för kassorna som då i överenskommelserna vederbörande delägare, trots att allmänna familjepensionsreglementet med dess eljest avkortade pensioner bleve å honom tillämpligt, som regel uttryckligen tillförsäkrades förmånen av oavkortad pension, hade syftet med ifrågavarande avgifter varit att vederbörande genom erläggande av desamma

skulle ersätta förmånen av oavkortad familjepension för sina efterlevande. Vad anginge statens inkomstminskning, om avgiftsbefrielsen medgäves i nu föreliggande fall, kunde beträffande de båda militära kassorna anföras, att debiterade men ej inbetalta avgifter av detta slag per den 30 juni 1935 hade uppgått i arméns kassa till 36,522 kronor och i marinens kassa till omkring 260,000 kronor, avgifter, för vilka befrielse redan enligt överenskommelsen medgivits, ej inräknade. För tullstatens del syntes motsvarande belopp, med hänsyn till att det i denna kassa allenast gällde avgifter för tiden efter den 30 september 1934, vara tämligen ringa. Ett skäl, som enligt departementschefens mening med styrka talade för att frågan om avgiftsskyldighetens bibehållande borde lösas på annat sätt för delägarna i förevarande kassor än för delägarna i de tidigare behandlade kassorna, utgjorde den omständigheten, att förstnämnda delägare, i motsats till de senare, redan vid övertagandet finge vidkännas allmänna familjepensionsreglementets högre familjepensionsavdrag. Medan alltså, vad civilstatens kassa anginge, skyldigheten att utöver allmänna familjepensionsreglementets avdrag vidkännas även befodringsavgifter kunde föreligga endast för det fall, att vederbörande efter övertagandet vunne befodran, bleve i förevarande kassor motsvarande skyldighet regelmässigt gällande redan i och med statens övertagande av dessa. Då erläggandet av retroaktivavgifter i nu avsedda fall med hänsyn till skyldigheten att vidkännas de nya avdragen ofta skulle bliva mycket betungande och då större ojämnheter vid olika fall av befodran i fråga om förevarande kassor icke syntes behöva befaras, ansåge departementschefen sig böra förorda sådan ändring i överenskommelserna, att bestämmelserna om slutbetalning av retroaktivavgifter och andra motsvarande avgifter helt utginge.

I fråga om spörsmålet om *personalen å övergångsstat vid försvarsväsendet* har departementschefen ansett, att de ifrågavarande befattningshavare, vilka, på sätt i gällande författning stadgades, vunnit uppflyttning till löneklass i högre lönegrad än den de tillhörde, borde erhålla särskilda familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag, svarande mot de särskilda underlag och avdrag, vilka i tjänstepensionshänseende för dem fastställts. I enlighet härmed syntes i vederbörande militära överenskommelse böra införas bestämmelse om att för dylik personal skulle gälla ett familjepensionsunderlag och ett familjepensionsavdrag av, för löjtnant 1,590 kronor respektive 192 kronor, för underlöjtnant 1,038 kronor respektive 120 kronor, för sergeant och underofficer av andra graden 1,182 kronor respektive 141 kronor samt för underofficer av tredje graden 1,008 kronor respektive 114 kronor.

Vidkommande *reservstatspersonalens familjepensionsfråga* har departementschefen — under erinran, dels att personalen å reservstat icke åtnjöte tjänstepensionsrätt enligt militära tjänstepensionsreglementet, dels ock att familjepensionsreglementets tillämplighetsområde skulle avse allenast befattningshavare, å vilka civila eller militära tjänstepensionsreglementet gällde — anfört huvudsakligen följande:

I de båda militära överenskommelserna hade beträffande delägare å reservstat intagits bestämmelser av innebörd, att dessa delägare i princip bleve underkastade allmänna familjepensionsreglementet.

Frågan om familjepensioneringens ordnande för reservstatspersonalen, vilken fråga tidigare varit föremål för överväganden men då ej lett till något

slutgiltigt resultat, hade befunnits böra erhålla en lösning senast i samband med framläggande för riksdagen av förslag till överenskommelser angående de militära kassorna. Orsaken till att reservstatspersonalen även enligt nu föreliggande förslag ansetts böra hänföras under allmänna familjepensionsreglementets tillämplighet hade, enligt familjepensionsutredningen, varit den, att man kommit till den uppfattningen, att det — åtminstone vad nuvarande kassadelägre anginge — måste anses mindre lämpligt att föreslå regler i fråga om reservstatspersonalens familjepensionering, vilka skulle skapa en för personalen nu icke förefintlig särställning i familjepensionshänseende och därigenom eventuellt försvåra reservstatens rekrytering, som utesiutande ägde rum från personal i aktiv tjänst. Härjämte vore att märka, att efter den nya försvarsordningen anpassade bestämmelser rörande reservstatspersonalens tjänstepensionering numera utfärdats, varigenom möjlighet förefunnes att överblicka konsekvenserna även i familjepensionshänseende av ett förslag i ena eller andra riktningen. Enligt överenskommelserna skulle beställningshavare å reservstat vidkännas familjepensionsavdrag och räkna tjänstår även för anställningstiden å reservstat. Förevarande bestämmelser innebure därjämte, att avdrag och familjepensionsunderlag skulle beräknas enligt reglerna för beställningen å *reservstat*, då övergången skedde i samband med befordran i *lönehänseende*. Likaså skulle reglerna för den högre reservstatsbeställningen vara avgörande för beräkningen vid befordran i *lönehänseende inom* reservstaten. Överflyttning till beställning som kompaniofficer eller underofficer å reservstat innebure icke befordran av nämnda slag, och samma vore förhållandet med vissa befordringar *inom* reservstaten, såsom exempelvis från löjtnant till kapten samt från sergeant till fanjunkare.

Möjligheter förefunnes givetvis att reglera reservstatspersonalens familjepensionsförhållanden i annan ordning än den nu föreslagna. Härvid vore emellertid att märka, att, därest man ville undvika, att beställningshavarna å reservstat erhöle sämre familjepensionsvillkor än dem, för vilka de dessförinnan å aktiv stat betalat, familjepensionsunderlagen icke kunde sättas lägre än underlagen för motsvarande beställningar å aktiv stat. Då vidare reservstatsorganisationens gestaltning enligt den nya härordningen numera kunde överblickas samt de föreliggande förslagen syntes i och för sig väl avvägda, biträdde departementschefen såväl ståndpunkten om reservstatspersonalens inordnande under allmänna familjepensionsreglementet som även, i huvudsak, de härutinnan föreslagna detaljbestämmelserna, trots att härigenom i verkligheten ett visst avsteg gjordes från principen, att allmänna familjepensionsreglementet och de civila och militära tjänstepensionsreglementena skulle äga samma tillämpningsområde.

Frågan huruvida inordnandet skulle ske i den formen, att erforderliga ändringar vidtoges i allmänna familjepensionsreglementet, eller på det sätt, att i särskild författning stadgades, att reglementets bestämmelser med vissa angivna avvikelser skulle vinna tillämpning å ifrågavarande personal, anhölle departementschefen att senare få anmäla för Kungl. Maj:t. De särskilda föreskrifter, som i varje fall erfordrades, utgjordes i första hand av grundläggande stadganden om reglementsbestämmelsernas tillämplighet å personalen i fråga. Därjämte borde utsägas, att även för den, vilken vid sin död åtnjöte reservstatspension, familjepensionens grundbelopp skulle vara lika med familjepensionsunderlaget, såframt tjänståren uppginge till i 4 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet föreskrivet antal. Vidare borde angivas de reservstatsbeställningar, beträffande vilka det för hel familjepension erforderliga antalet tjänstår skulle utgöra tjugufem. Detta borde gälla reservstatsbeställning som fältläkare, regementsläkare och kompaniofficer, annorstädes än vid fältygkåren, fortifikationskåren och intendenturkåren, varest pen-

sionsåldern vore 55 år, ävensom dylik beställning såsom underofficer, dock ej vid marinen, varest likaledes pensionsåldern vore 55 år. Härjämte borde meddelas bestämmelse om att såsom tjänstår skulle räknas hela den tid, under vilken vederbörande innehåft reservstatsbeställningen. För reservstatsbeställningarna gällande familjepensionsunderlag och familjepensionsavdrag borde angivas. Härvidlag borde familjepensionsunderlaget och familjepensionsavdraget för underofficer, som övergått från beställning såsom furir å aktiv stat, bestämmas till 720 respektive 69 kronor. Underofficer vid marinen, som övergått från beställning såsom flaggkorpral, bibehölle därvid sitt tidigare underlag. Även en generalmajor å reservstat, som övergått från beställning såsom generalmajor å aktiv stat, borde på grund av stadgandet i 12 § 1 mom. allmänna familjepensionsreglementet vara bibehållen vid sitt tidigare familjepensionsunderlag. Därest reservstatspersonalen inordnades under allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, syntes de militära överenskommelserna böra ändras i motsvarande hänseenden. Sålunda kunde då 2 mom. tredje stycket i överenskommelsen om arméns kassa, 4 mom. tredje stycket i båda överenskommelserna samt 7 § och 8 § andra stycket sista punkten i förstnämnda överenskommelse ävensom 2 mom. tredje stycket första punkten, 6 § och 7 § andra stycket sista punkten i överenskommelsen om marinens kassa helt utgå. Härjämte borde i dylikt fall 2 mom. tredje stycket andra punkten i sistnämnda överenskommelse ändras till att avse allenast den å reservstat vid flottan alltjämt kvarstående kommandörkaptenen av andra graden.

Vidare har departementschefen till behandling upptagit vissa med de ingångna överenskommelserna sammanhängande *detaljspörsmål*. Rörande den närmare innebörden av dessa frågor och departementschefens inställning till desamma torde få hänvisas till propositionen.

Med avseende å *tidpunkten för kassornas övertagande* har departementschefen ansett, att de nya bestämmelserna böra träda i kraft från och med den 1 juli 1937 beträffande de militära kassorna samt från och med den 1 januari 1938 i fråga om tullstatens kassa.

Slutligen har departementschefen beträffande *allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande* för ifrågakommande förvaltningsområden anfört följande:

Såsom föregående år skedde vid behandlingen av överenskommelserna rörande civilstatens, telegrafverkets samt statens järnvägars änke- och pupillkassor torde i fråga om förevarande förvaltningsområden böra inhämtas riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att efter överenskommelsernas ingående förordna om allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande. I samband därmed borde, i enlighet med punkt 1 i reglementets slutbestämmelser, fastställas de avvikelser från reglementets bestämmelser, som betingades av överenskommelserna i fråga om nuvarande delägare, vilka avsåges i 1 § a) reglementet, ävensom — på sätt föregående år bestämdes i fråga om kvinnliga befattningshavare vid då ifrågakommande förvaltningsområden — motsvarande avvikelser för kvinnliga befattningshavare vid tullverket, å vilka civila tjänstepensionsreglementet vore tillämpligt.

I samband med överenskommelsernas ikraftträdande erfordrades vidare bestämmelser för fastställande av vad som skulle gälla för delägare, å vilka allmänna familjepensionsreglementet icke bleve tillämpligt, ävensom för kvinnliga befattningshavare vid tullverket, vilka vid ikraftträdandet redan

tillträtt tjänstepension, samt för de efterlevande till manliga eller kvinnliga befattningshavare, vilka vid övertagandet tillträtt familjepension. Även dessa och övriga bestämmelser, som direkt erfordrades för överenskommelsernas genomförande, torde Kungl. Maj:t böra inhämta riksdagens bemyndigande att meddela.

Utskottets yttrande.

Genom den vid 1936 års riksdag beslutade familjepensioneringsreformen togs ett avgörande steg i och för åvägabringande av enhetligt ordnad familjepensionering för statens befattningshavare. Detta beslut fick sitt uttryck i godkännandet av dels det av Kungl. Maj:t numera utfärdade allmänna familjepensionsreglementet, dels ock de överenskommelser angående statens övertagande av civilstatens, telegrafverkets och statens järnvägars familjepensionskassor, vilka nu definitivt träffats.

Utskottet får erinra, att utskottet vid behandlingen föregående år av nämnda frågor i sitt utlåtande nr 75 förutsatte, att förslag till överenskommelser med åtminstone de tre större av då återstående familjepensionskassor (arméns, marinens och tullstatens) skulle komma att föreläggas 1937 års riksdag. I samband därmed uttalade utskottet, att det enligt utskottets mening vid överenskommelsernas träffande borde tillses, att dessa kassors nuvarande delägare och pensionärer såvitt möjligt bereddes åtminstone proportionsvis motsvarande pensionsförhöjningar, som för de redan behandlade kassorna föreslagits.

Genom den nu föreliggande propositionen har förslag framlagts angående godkännande av preliminärt ingångna överenskommelser med delegerade för arméns, marinens och tullstatens kassor. Ifrågavarande överenskommelser bygga i stort sett på de principer för familjepensioneringens ordnande, som fastslogos av 1936 års riksdag. Vissa av särskilda förhållanden — främst av ekonomisk natur — betingade avvikelser från nämnda principer hava dock ansetts påkallade. Departementschefen har lämnat en ingående redogörelse för desamma, till vilken utskottet i huvudsak får hänvisa. Här torde allenast böra omnämnas, att vid de tidigare träffade överenskommelserna den principen följts, att i tjänst varande delägare även sedan de blivit underkastade allmänna familjepensionsreglementet skulle betala sina gamla pensionsavgifter, omvandlade till familjepensionsavdrag. Först vid inträffande befordran skulle avdrag av i reglementet fastställd storlek tillämpas. De nu föreliggande överenskommelserna grundas i stället på förutsättningen, att kassornas delägare skola efter statens övertagande av vederbörande kassa omedelbart vidkännas familjepensionsreglementets pensionsavdrag. Denna avvikelse från tidigare tillämpade grunder har föranletts av den i allmänhet svagare ekonomiska ställning de ifrågavarande kassorna intaga vid jämförelse med de vid fjolårets riksdag behandlade. Genom den föreslagna anordningen vinnes det dubbla syftet att dels nedbringa statens kostnader för övertagandet av pensionsförpliktelserna på de i allmänna familjepensionsreglementet angivna förmånligare villkoren, dels ock bereda ytterligare me-

del för en välbehövlig ökning av de familjepensioner, som enligt för närvarande gällande grunder tillkomma de vid kassornas övertagande befintliga familjepensionstagarna hos kassorna och de då pensionerade kassadelägar-
nas blivande efterlevande.

Emot de i föreliggande proposition framlagda förslagets grundläggande principer, vilka innebära att fjolårets familjepensionsreform fullföljes genom att allmänna familjepensionsreglementet göres tillämpligt på huvud-
delen av återstående tjänstemannagrupper, har utskottet icke något att erinra. Av den i propositionen förebragta utredningen har utskottet vidare blivit övertygat om nödvändigheten av att den av departementschefen föreslagna
ökningen i avgiftsbördan för delägarna i nu ifrågavarande kassor vidtages. De förmåner, som komma att erbjudas dessa delägare genom deras inord-
nande under allmänna familjepensionsreglementets bestämmelser, äro nämligen i övrigt så avsevärda, att det synes fullt befogat att delägarna på före-
slaget sätt själva ekonomiskt bidra till önskemålets realiserande.

I trots av att avgiftsbördan såsom nyss nämnts kommer att ökas för sagda delägare innebära de preliminära överenskommelserna, att staten i föreva-
rande fall måste påtaga sig vissa icke oväsentliga kostnader utöver statens bidrag enligt familjepensionsreglementet (= 120 kronor av familjepensions-
underlaget jämte den rörliga pensionsdelen). Dessa ytterligare kostnader äro emellertid av övergångsnatur. Då de ur kassorna nu utgående familje-
pensionerna i förhållande till de pensioner, som fastställts i reglementet, äro låga och i och för sig otillräckliga, finner utskottet redan av denna anled-
ning skäl föreligga, att staten här ikläder sig vissa ekonomiska förpliktelser för upphjälpande av nu rådande förhållanden. Den enhetliga anordning
av hela familjepensionssystemet, som var huvudsyftet med 1936 års beslut, kräver också för ett realiserande av detsamma, att staten påtager sig de kost-
nader, som härför erfordras. Vad i propositionen föreslagits i denna del har därför icke givit utskottet anledning till erinran.

Departementschefens förslag om uteslutande ur överenskommelserna av däri intagna bestämmelser om slutbetalning av retroaktivavgifter samt andra avgifter av motsvarande slag anser utskottet sig böra tillstyrka.

De föreslagna grunderna för familjepensioneringens ordnande för vissa beställningshavare på övergångsstat vid försvarsväsendet och för reservstats-
personalen hava synts utskottet tillfredsställande. Utskottet har icke heller i övrigt funnit skäl föreligga till erinran mot vad departementschefen på ba-
sis av de preliminära överenskommelserna i olika hänseenden föreslagit.

Med anledning av vad sålunda anförts finner utskottet sig böra tillstyrka, att riksdagen måtte bifalla vad i den föreliggande propositionen föreslagits och förty lämna Kungl. Maj:t däri begärda bemyndiganden för träffande av slutgiltiga överenskommelser rörande statens övertagande av ovanberörda kas-
sor samt för vidtagande av övriga i samband därmed erforderliga åtgärder.

Utskottet får slutligen erinra, att departementschefen — med anledning av ett av delegerade för de militära kassorna framställt önskemål om förhöj-
ning av pensionerna för nuvarande änkor och barn och nuvarande tjänste-

pensionärers efterlevande till 75 procent av allmänna familjepensionsreglementets pensionsbelopp — framhållit, att billighetsskäl syntes tala för bifall till en dylik generell pensionsförhöjning. Då emellertid motsvarande krav kunde jämväl göras gällande från andra delar av det statliga pensionsväsendet och då det vore önskvärt, att ifrågavarande spörsmål vunne en, såvitt möjligt, enhetlig lösning, har departementschefen icke funnit sig beredd att nu framlägga förslag om den ifrågasatta pensionsförhöjningen. Utskottet delar departementschefens uppfattning om skäligheten av en dylik pensionsförhöjning, som i och för sig måste anses vara synnerligen behjärtansvärd. Med hänsyn till vad departementschefen i denna fråga i övrigt anfört har utskottet emellertid ansett sig icke för närvarande böra ingå på en närmare prövning av densamma.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 maj 1937.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *Leffler, Johansson* i Friggeråker*, *Bjurström, Danielsson, von Horn**, *Sundvik* och *Leander-Jönsson*;
 från andra kammaren: herrar *Holmgren, Andersson* i Falkenberg, *K. A. Westman**, *Osberg, Svedman, Andersson* i Munkaljungby* och *Eriksson* i Sandby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

Överenskommelse mellan staten och arméns familjepensionskassa.

Mellan 1934 års familjepensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för arméns familjepensionskassa, under förbehåll av fullmäktiges godkännande, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om delägare avser, där ej annat uttryckligen angives, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i kassan.

1. Staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt det för kassan vid övertagandet gällande reglementet eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans fullmäktige eller direktion eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för fullmäktig, direktionsledamot eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans direktion eller fullmäktige.

2. Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) skall — utom i de hänseenden, som angivas i 3—7 mom. här nedan — från övertagandet bliva tillämpligt beträffande delägare, som därvid

a) innehar beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

b) innehar beställning på övergångsstat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

c) innehar befattning, för vilken civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

d) innehar beställning på reservstat; eller ock,

e) efter erhållet avsked från beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, kvarstår som lönlös över stat,

under förutsättning tillika, att delägaren vid övertagandet icke är undantagen från tillämpningen av pensioneringsbestämmelserna i reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och pupillkassa eller i punkterna I—III i kungl. brevet den 15 juni 1934 till direktionen över arméns pensionskassa, att han jämlikt 3 mom. i övergångsbestämmelserna till allmänna familjepensionsreglementet icke är undantagen från dettas tillämpning, eller att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad allmänna familjepensionsreglementet.

Beträffande sådan i första stycket a) avsedd delägare, som vid övertagandet — av annan anledning än i § 4 mom. 6 i reglementet den 30 december

1905 för arméns nya änke- och pupillkassa enligt dess genom kungörelsen den 13 juli 1909 (nr 91) erhållna förändrade lydelse sägs — är berättigad till familjepension beräknad efter högre lönegrad än den, till vilken hans vid övertagandet innehavda beställning är hänförlig, skall i familjepensionshänseende så anses som om han vid övertagandet innehade beställning i den högre lönegraden.

I fråga om sådan i första stycket d) avsedd delägare, som innehar annan beställning på reservstat än som kompaniofficer eller underofficer, skall i familjepensionshänseende så anses som om han innehade beställning i den lönegrad i löneplanerna för officerare (O) och för civilmilitär personal m. fl. (C), som till nummer motsvarar den lönegrad, till vilken hans beställning enligt § 10 i förordningen angående arméns reservstater den 23 juli 1936 (nr 474) är hänförlig. Däremot skall beträffande sådan under d) avsedd delägare, vilken innehar beställning på reservstat som kompaniofficer eller underofficer, i familjepensionshänseende så anses som om han alltjämt innehade beställning i den lönegrad, till vilken hans närmast före övergången till reservstat innehavda beställning är hänförlig.

3. Har i 2 mom. avsedd delägare icke slutbetalt honom påförd retroaktivavgift eller befordringsavgift, skall han utöver eljest bestämda avdrag vidkännas avdrag, motsvarande återstående del av nämnda avgifter.

4. Familjepensionens grundbelopp må för sådan i 2 mom. avsedd delägare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, icke i något fall bestämmas till belopp, understigande familjepensionsunderlaget för den beställning eller befattning, som han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

Vad i första stycket sägs skall ock gälla beträffande sådan i 2 mom. första stycket e) avsedd delägare, vilken vid sin död alltjämt kvarstod såsom lönlös över stat.

För i 2 mom. avsedd delägare skall såsom tjänstår i familjepensionshänseende räknas jämväl tid, under vilken delägaren innehaft beställning på reservstat.

5. Utan hinder av vad i 3 § allmänna familjepensionsreglementet stadgas skall sådan i 2 mom. här ovan avsedd delägare, som vid utgången av det kalenderår, varunder han uppnår 60 års ålder, ej har hustru eller barn med rätt till familjepension efter honom, från nämnda tidpunkt vinna befrielse från skyldigheten att vidkännas avdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet eller eljest enligt denna överenskommelse.

Har i 2 mom. första stycket a), b), d) och e) avsedd delägare — på grund av bestämmelsen i § 4 mom. 1 första stycket i reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och pupillkassa enligt dess genom kungörelsen den 13 juli 1909 (nr 91) erhållna förändrade lydelse angående upphörande i vissa fall av skyldigheten att betala årsavgift från början av det kalenderår, under vilket delägaren fyller 59 respektive 54 år — före övertagandet vunnit befrielse från årsavgift, skall han, därest han ej vid eller efter övertagandet blir innehavare av beställning eller befattning med högre familjepensionsunderlag, icke vidkännas avdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet till högre belopp än som motsvarar skillnaden mellan det avdrag, som sistnämnda reglemente stadgar, och den årsavgift, som han närmast före övertagandet skulle ha haft att erlagga, därest han icke haft avgiftsbefrielse.

6. För arvsberättigat barn till i 2 mom. avsedd delägare skall rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

7. Övergår i 2 mom. a) eller e) avsedd delägare vid eller efter övertagan-

det till beställning på reservstat, skall utan hinder av innehållet i 16 § allmänna familjepensionsreglementet för honom gälla vad här ovan stadgats beträffande under d) avsedd delägare.

8. Beträffande delägare, å vilken jämlikt 2 mom. här ovan allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola — vad angår befattningshavare hos kassan dock endast beträffande sådan, som före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bli underkastad allmänna familjepensionsreglementet — med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att delägare i intet fall skall vidkännas bidrag till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension, samt att, där delägare enligt reglementet den 30 december 1905 för arméns nya änke- och pupillkassa har att erlagga ett mot visst statsbidrag svarande belopp, det skall så anses som om statsbidraget alltjämt utginge.

Vinner sådan i första stycket avsedd delägare, som icke jämlikt 3 mom. i övergångsbestämmelserna till allmänna familjepensionsreglementet är undantagen från dettas tillämpning och som vid övertagandet innehar beställning eller befattning, varå militära respektive civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, vid sistnämnda tillfälle eller därefter befordran till dylik beställning eller befattning eller till beställning på reservstat, högre än som kompaniofficer, skall allmänna familjepensionsreglementet därmed trädas i tillämpning för honom, med iakttagande dock att vad i 3 mom., 4 mom. första och tredje styckena, 5 mom. första stycket samt 6 och 7 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning. Härjämte skall i fråga om nu avsedd befordran till beställning på reservstat gälla vad i 2 mom. tredje stycket första punkten sägs.

Vad i förevarande moment andra stycket första punkten stadgats skall ock gälla för det fall, att annan i första stycket avsedd, från allmänna familjepensionsreglementets tillämpning jämlikt dess 3 mom. ej undantagen delägare, vilken vid övertagandet icke avgått med tjänstepension, därvid eller sedermera blir innehavare av beställning eller befattning, varå militära respektive civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt.

9. Till vid övertagandet befintliga pensionstagare i kassan samt till pensionsberättigade efter delägare, å vilken allmänna familjepensionsreglementet icke blivit tillämpligt, skall utgå dels kassapension (författningsenlig pension jämte, i förekommande fall, fast och tillfällig förhöjning) till belopp, som skolat av kassan gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft, dock lägst med tvåhundrafyrtio kronor för änka ensam och i andra fall lägst med ett däremot svarande belopp, beräknat enligt reglerna i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet, dels pensionstillägg å berörda kassapension, minskad med vad som motsvarar ovan avsedda tillfälliga förhöjning, i den mån dylikt tillägg vid övertagandet utgår enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, dels dyrtidstillägg å kassapensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, och dels ett fast tillägg av tjugufem procent å kassapensionen.

10. Efter övertagandet må nya pensioner icke beviljas åt barn, som uppnått 21 års ålder.

11. För en var av expeditionsvakten, kansliskrivaren och kontorsbiträdet hos kassan skall, därest han övergår till befattning i statens tjänst, gälla:

a) att hans avlönings- och tjänstepensionsförmåner icke må understigas dem han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kas-

san, däri inbegripet provisoriskt dyrortstillägg och dyrtidstillägg enligt de grunder, som varje tidpunkt gälla; skolande beträffande expeditionsvakten i tjänstepensionshänseende anses som om han vore ordinarie befattningshavare i lönegraden B 7 i den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925 nr 270) intagna löneplanen; samt

b) att vid bestämmande av tjänstetid såväl för placering i löneklass som för beräkning av tjänstår för rätt till tjänstepension den tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, skall tillgodoräknas honom såsom om han därunder innehaft med pensionsrätt förenad anställning i statens tjänst.

Därest och så länge tillfälle icke beredes ovan avsedd befattningshavare hos kassan att övergå till sådan statstjänst i Stockholm, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, skall han bibehållas vid de avlönings- och tjänstepensionsförmåner han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet provisoriskt dyrortstillägg och dyrtidstillägg enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla; skolande beträffande expeditionsvakten även i nu avsett fall i tjänstepensionshänseende anses som om han vore ordinarie befattningshavare i ovannämnda lönegrad B 7. Därjämte skall en var av dessa befattningshavare, även i den mån detta icke följer av första stycket b), i detta fall äga att såsom tjänstår för bestämmande av pension tillgodoräkna sig såväl tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, som ock tiden från övertagandet till dess han uppnår den för honom vid övertagandet gällande pensionsåldern eller dessförinnan beredes likvärdig statsanställning.

En var av sekreteraren-ombudsmannen och revisorn hos kassan skall vid övertagandet överföras å indragningsstat och därvid — med skyldighet att på anmodan biträda vid kassans avveckling — bibehållas vid de avlönings- och tjänstepensionsförmåner han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet halva dyrtidstillägget å lönen respektive hela dyrtidstillägget å pensionen; skolande vid bestämmande av tjänstetid för beräkning av tjänstår för rätt till tjänstepension här avsedd befattningshavare äga att tillgodoräkna sig såväl tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, som ock tiden från övertagandet till dess han uppnår den för honom vid övertagandet gällande pensionsåldern.

Beträffande en var av sekreteraren-ombudsmannen, revisorn och expeditionsvakten skola — utom i de hänseenden, som angivas i 4 mom. första stycket, 5 mom. första stycket och 6 mom. här ovan — bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet äga tillämpning, under förutsättning tillika, att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad nämnda reglemente, samt med iakttagande av att så länge han icke innehar högre befattning, å vilken civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, skall intill den för honom hos kassan gällande pensionsåldern anses som om han alltjämt innehade ordinarie tjänst i den lönegrad, till vilken hans befattning enligt den för kassan senast gällande tjänsteförteckningen varit i lönehänseende hänförd.

Vid övertagandet tjänstepensionerad förutvarande befattningshavare hos kassan skall bibehållas vid de tjänstepensionsförmåner, som han vid tiden för övertagandet åtnjöt för sin tjänst hos kassan. Å dessa pensionsförmåner skall utgå dyrtidstillägg enligt de för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst gällande grunderna.

12. Övertagandet av kassans förpliktelser innefattar även skyldighet för staten att förvalta de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna, med undantag av Överstelöjtnanten Paul Grices fond, som enligt vederbö-

rande testamente vid kassans upphörande skall förvaltas av Direktionen över Strandbergiska läkareinrättningen.

Det förutsättes från delegerades sida, att förvaltningen av Carl och Amelie Ahlgréns ålderdomshem, inberäknad fastigheten i Gränna, samt

Svenska härens officerares och underofficerares minnesfond skall, på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, anförtros åt Föreningen Pensionerade Officerare eller annan inom försvarsväsendet befintlig personalsammanslutning,

ävensom att sistnämnda förening eller annan sammanslutning av angivet slag skall äga att, i enlighet med av Kungl. Maj:t givna, närmare föreskrifter, besluta i fråga om pension, understöd eller annan förmån såväl från nu uppräknade fonder, med undantag av Överstelöjtnanten Paul Grices fond, som ock från övriga donationsfonder, nämligen

Grevinnan Horns stiftelse för änkor och döttrar efter avlidna militärer,

Hovfröken friherrinnan Maria von Stedingks donation,

Dahlgrenska fonden samt

Juris doktor H. Cavallis donationsfond.

13. Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till staten. Därvid förutsättes emellertid från delegerades sida, att kassans lösa inventarier disponeras för sådant statligt ändamål, som chefen för armén bestämmer.

På sätt Kungl. Maj:t närmare bestämmer skola efter övertagandet dels de av fullmäktige senast utsedda revisorerna förrätta sedvanlig granskning av kassans räkenskaper och förvaltning samt avgiva berättelse över revisionen, dels ock de fullmäktige, som senast utsetts, sammanträda för granskning av direktionens och revisorernas berättelser för tiden efter den 30 juni 1935 eller den senare tidpunkt, efter vilken granskning förut icke skett, samt för prövning av frågan om ansvarsfrihet för direktionen ävensom för behandling av de frågor i övrigt, som uppstå i samband med kassans avveckling. Ersättning härför samt i den mån så påfordras jämväl till direktionen skall, beräknad enligt tidigare gällande bestämmelser, gäldas av staten.

14. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställes dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 19 december 1936.

1934 års familjepensions-
utredning:

A. Hamilton.

O. A. Åkesson.

S. Hammarskiöld.

Delegerade för arméns familje-
pensionskassa:

H. Söderbom.

R. von der Lancken.

Bengt Kjellman.

Birger Hedqvist.

Aug. Almroos.

Överenskommelse mellan staten och marinens familjepensionskassa.

Mellan 1934 års familjepensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för marinens familjepensionskassa, under förbehåll av fullmäktiges godkännande, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av kassans rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om delägare avser, där ej annat uttryckligen angives, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i kassan.

1. Staten övertager kassans alla rättigheter och förpliktelser jämlikt för kassan vid övertagandet gällande bestämmelser eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av kassans överlåtelse till staten må kunna riktas mot kassans fullmäktige eller direktion eller någon kassans tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för fullmäktig, direktionsledamot eller någon kassans tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse kassans förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet gällande bestämmelserna gäller för kassan skall hava avseende å staten, och skall myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på kassans direktion eller fullmäktige.

2. Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) skall — utom i de hänseenden, som angivas i 3—6 mom. här nedan — från övertagandet bliva tillämpligt beträffande delägare, som därvid

a) innehar beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

b) innehar beställning på övergångsstat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

c) innehar befattning, för vilken civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt;

d) innehar beställning på reservstat; eller ock,

e) efter erhållet avsked från beställning på aktiv stat, för vilken militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, kvarstår som lönlös över stat,

under förutsättning tillika, att delägaren vid övertagandet icke är undantagen från tillämpningen av 1924 års gratialstat, sådan denna angives i reglementet den 17 november 1899 för flottans pensionskassa enligt dess genom kungörelsen den 8 september 1924 (nr 436) erhållna ändrade lydelse, eller att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad allmänna familjepensionsreglementet.

Beträffande sådan i första stycket avsedd delägare, som vid övertagandet — på grund av att han tidigare innehaft högre beställning — är berättigad till gratial enligt högre klass än den, till vilken hans vid övertagandet inne-

havda beställning är hänförlig, skall i familjepensionshänseende så anses som om han vid övertagandet innehade den högre beställningen.

I fråga om sådan i första stycket d) avsedd delägare, vilken innehar beställning på reservstat som kompaniofficer eller underofficer, skall i familjepensionshänseende så anses som om han innehade beställning i den lönegrad, till vilken hans närmast före övergången till reservstat innehavda beställning är hänförlig. Däremot skall beträffande sådan under d) avsedd delägare, som innehar högre beställning på reservstat än vad ovan sägs, i familjepensionshänseende så anses som om han innehade beställning enligt löneplanen för officerare (O), överste i lönegraden O. 6 samt kommandörkapten av 2. graden och major i lönegraden O. 4.

3. I 2 mom. avsedd delägare — med undantag av högbåtsmän och flaggkorpraler — skall utöver eljest bestämda avdrag vidkännas avdrag, motsvarande den retroaktivavgift, som han närmast före övertagandet enligt då gällande bestämmelser haft att gälda; dock att vad i andra stycket här nedan sägs i där avsedda fall skall äga tillämpning.

I 2 mom. avsedd delägare skall från och med kalendermånaden efter den, under vilken han uppnår 55 års ålder — så länge han icke innehar beställning eller befattning i löneställning motsvarande lägst lönegraden O. 8 — i stället för avdrag enligt allmänna familjepensionsreglementet och enligt första stycket, vidkännas avdrag motsvarande skillnaden mellan de i sistnämnda reglemente bestämda avdragen och den årsavgift, som han senast före övertagandet erlagt.

4. Familjepensionen må för sådan i 2 mom. avsedd delägare, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, icke i något fall understiga vare sig kassapensionen (författningsenligt gratial jämte provisorisk förhöjning) med pensions- och dyrtidstillägg, allt enligt före övertagandet gällande grunder, eller oavkortad familjepension enligt allmänna familjepensionsreglementet för den beställning eller befattning, som han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

Vad i första stycket sägs skall ock gälla beträffande sådan i 2 mom. första stycket e) avsedd delägare, vilken vid sin död alltjämt kvarstod såsom lönlös över stat.

För i 2 mom. avsedd delägare skall såsom tjänstår i familjepensionshänseende räknas jämväl tid, under vilken delägaren innehaft beställning på reservstat.

5. Utan hinder av vad i 2 § allmänna familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 2 mom. här ovan avsedd delägare äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det delägaren uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år, och skall för arvsberättigat barn till delägare, som i nyssnämnda moment avses, rätten till familjepension upphöra först vid 21 års ålder eller den tidigare tidpunkt, då barnet träder i äktenskap.

6. Övergår i 2 mom. a) eller e) avsedd delägare vid eller efter övertagandet till beställning på reservstat, skall utan hinder av innehållet i 16 § allmänna familjepensionsreglementet för honom gälla vad här ovan stadgats beträffande under d) avsedd delägare.

7. Beträffande delägare, å vilken jämlikt 2 mom. här ovan allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola — vad angår befattningshavare hos kassan dock endast beträffande sådan, som före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad allmänna familjepensionsreglementet — med avseende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att del-

ägare i intet fall skall bidra till sina efterlevandes pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension.

Vinner sådan i första stycket avsedd delägare, som vid övertagandet innehar beställning eller befattning, varå militära respektive civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, vid sistnämnda tillfälle eller därefter befordran till dylik beställning eller befattning eller till beställning på reservstat, högre än som kompaniofficer, skall allmänna familjepensionsreglementet därmed träda i tillämpning för honom, med iakttagande dock att vad i 3 mom., 4 mom. första och tredje styckena samt 5 och 6 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning. Härjämte skall i fråga om nu avsedd befordran till beställning på reservstat gälla vad i 2 mom. tredje stycket andra punkten sägs.

Vad i förevarande moment andra stycket första punkten stadgats skall ock gälla för det fall, att annan i första stycket avsedd delägare, som vid övertagandet icke avgått med tjänstepension, därvid eller sedermera blir innehavare av befattning, varå civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt.

8. Till vid övertagandet befintliga gratialtagare i kassan samt till gratialberättigade efter delägare, å vilken allmänna familjepensionsreglementet icke blivit tillämpligt, skall, utom i de fall, då andra stycket blir gällande, utgå *dels* kassapension (författningsenligt gratial jämte provisorisk förhöjning) till belopp, som skolat av kassan gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alljämt varit i kraft, dock med iakttagande av att förhöjningen för barn ävensom barnpension ensam skall beräknas enligt reglerna i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet samt att kassapensionen icke må understiga tvåhundrasextiotvå kronor för änka ensam och i andra fall ett däremot svarande belopp, beräknat enligt nyssnämnda regler i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet, *dels* pensions-tillägg å berörda kassapension, minskad med vad som motsvarar ovan avsedda provisoriska förhöjning, i den mån pensionstillägg vid övertagandet utgår enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, *dels* dyrtidstillägg å kassapensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, och *dels* ett fast tillägg av fjorton procent å kassapensionen.

Till gratialberättigade barn över 21 år skall utgå *dels* kassapension (författningsenligt gratial) enligt före övertagandet gällande grunder, *dels* ock, i förekommande fall, dyrtidstillägg å kassapensionen enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst.

9. För en var av t. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren hos kassan skall, därest han övergår till befattning i statens tjänst, gälla:

a) att hans avlönings- och tjänstepensionsförmåner icke må understiga dem han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet dyrtidstillägg enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla; samt

b) att vid bestämmande av tjänstetid såväl för placering i löneklass som för beräkning av tjänstår för rätt till tjänstepension den tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, skall tillgodoräknas honom såsom om han därunder innehaft med pensionsrätt förenad anställning i statens tjänst.

Därest och så länge tillfälle icke beredes ovan avsedd befattningshavare hos kassan att övergå till sådan statstjänst, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, skall han bibehållas vid de avlönings- och tjänstepensionsförmåner han vid tiden för övertagandet var tillförsäkrad för sin tjänst hos kassan, däri inbegripet dyr-

tidstillägg enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla. Därjämte skall en var av dessa befattningshavare äga att såsom tjänstår för bestämmande av pension tillgodoräkna sig såväl tid, under vilken han innehaft anställning hos kassan, som ock tiden från övertagandet till dess han uppnår den för honom vid övertagandet gällande pensionsåldern eller dessförinnan beredes likvärdig statsanställning.

För kontorsbiträdet skall gälla, att hon såväl vid övergång till befattning i statens tjänst som även intill dess tillfälle beredes henne att övergå till sådan statstjänst, som finnes svara mot, vara jämförbar med eller högre än den tidigare befattningen hos kassan, skall äga uppbära minst det arvode för år, som hon vid tiden för övertagandet åtnjöt för sistnämnda befattning. Därjämte skall hon äga att såsom tjänstår för placering i löneklass tillgodoräkna sig den tid, under vilken hon innehaft anställning hos kassan. Vid en uppnådd levnadsålder av 60 år skall hon vara pliktig att avgå ur statstjänst ävensom äga rätt att erhålla tjänstepension till belopp av 1,476 kronor för år jämte därå belöpande dyrtidstillägg.

Beträffande en var av t. f. kamreraren, t. f. förste revisorn och vaktmästaren skola — utom i de hänseenden, som angivas i 3 mom., 4 mom. första stycket samt 5 mom. här ovan — bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet från övertagandet äga tillämpning, under förutsättning tilllika, att han icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bliva underkastad nämnda reglemente, samt med iakttagande av att så länge han icke innehar högre befattning, å vilken civila tjänstepensionsreglementet är tillämpligt, skall intill den för honom hos kassan gällande pensionsåldern i familjepensionshänseende anses som om han innehade ordinarie tjänst, t. f. kamreraren i lönegraden B 24, t. f. förste revisorn i lönegraden B 21 och vaktmästaren i lönegraden B 5 i den i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451, jfr 1925 nr 270) intagna löneplanen.

10. Övertagandet av kassans förpliktelser innefattar även skyldighet för staten att förvalta de under kassans förvaltning ställda donationsfonderna. Därvid förutsättes emellertid från delegerades sida, att

H. af Cristiernins invalidinrättning förvaltas såsom en fristående stiftelse av en interimstyrelse med den sammansättning och de befogenheter, som framgå av ett vid överenskommelsen såsom bilaga fogat »Reglemente för stiftelsen H. af Christiernins invalidinrättning»,

ävensom att inom försvarsväsendet befintliga personalsammanslutningar skola äga att, i enlighet med av Kungl. Maj:t givna, närmare föreskrifter, besluta i fråga om pension, understöd efter annan förmån från övriga donationsfonder, nämligen

Kontrollör J. F. Blomstedts donationsfond,
 Kommendör C. J. Blomstedts pensionsinrättning,
 Överstelöjtnant H. W. Blomstedts testamentsfond,
 Ida Wollins testamentsfond,
 Gyllengranatska änkefonden,
 Kassör Berghs donationsfond,
 Kommendör A. J. Rosengrens testamentsfond,
 1884 års officerares minnesfond,
 Gratialet: Landshövding Nordenfelts minne,
 Konteramiral Sten Ankarcronas understödsfond,
 Generalmajor Otto Ludvig Beckmans minnesfond, samt
 Matrosers m. fl:s förutvarande gratialsinrättnings fond.

11. Kassan överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till staten.

Till delägare, som jämlikt § 79 i reglementet den 17 november 1899 för

flottans pensionskassa enligt dess genom kungörelsen den 5 december 1913 (nr 320) erhållna ändrade lydelse äger att vid där närmare angiven levnadsålder av kassan få till sig återbetald viss del av erlagda avgifter, skall dylik återbetalning verkställas före övertagandet med ett efter 4 % räntefot och utan hänsyn till dödlighet beräknat belopp.

På sätt Kungl. Maj:t närmare bestämmer skola efter övertagandet dels de av fullmäktige senast utsedda revisorerna förrätta sedvanlig granskning av kassans räkenskaper och förvaltning samt avgiva berättelse över revisionen, dels ock de fullmäktige, som senast utsetts, sammanträda för granskning av direktionens och revisorernas berättelser för tiden efter den 30 juni 1935 eller den senare tidpunkt, efter vilken granskning förut icke skett, samt för prövning av frågan om ansvarsfrihet för direktionen ävensom för behandling av de frågor i övrigt, som uppstå i samband med kassans avveckling.

12. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställs dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 30 december 1936.

1934 års familjepensionsutredning:	Delegerade för marinens familjepensionskassa:
<i>A. Hamilton</i>	<i>Otto Lybeck</i>
<i>O. A. Åkesson</i> <i>S. Hammarskiöld</i>	<i>C. Ekman</i> <i>M. Giron</i>
	<i>Fr. von Otter</i> <i>Hugo Lagström</i>

Bilaga C.

Överenskommelse mellan staten och tullstatens enskilda pensionsinrättning.

Mellan 1934 års familjepensionsutredning å svenska statens vägnar, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt undertecknade delegerade för tullstatens enskilda pensionsinrättning, under förbehåll av godkännande i vederbörlig ordning av pensionsinrättningens delägare, å andra sidan, har denna dag överenskommelse träffats om statens övertagande av pensionsinrättningens rörelse på villkor, som här nedan angivas.

Vad i denna överenskommelse sägs om delägare avser, där ej annat uttryckligen angives, den, som omedelbart före övertagandet var delägare i pensionsinrättningen.

1. Staten övertager pensionsinrättningens alla rättigheter och förpliktelser jämlikt det för pensionsinrättningen vid övertagandet gällande reglementet eller på annan grund.

I samband härmed förbinder sig staten att svara för alla rättsanspråk, som i anledning av denna överenskommelse eller eljest på grund av pensionsinrättningens överlåtelse till staten må kunna riktas mot pensionsinrättningens direktion eller någon pensionsinrättningens tjänsteman, ävensom för alla kostnader, som kunna uppstå för direktionsledamot eller någon pensionsinrättningens tjänsteman på grund av sådana anspråk eller anspråk, vilka eljest avse pensionsinrättningens förpliktelser.

Vad enligt de före övertagandet gällande bestämmelserna gäller för pensionsinrättningen skall hava avseende å staten, och skall myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, fullgöra vad enligt bestämmelserna ankommer på pensionsinrättningens direktion eller generaltullstyrelsen.

2. Allmänna familjepensionsreglementet den 16 oktober 1936 (nr 542) skall — utom i de hänseenden, som angivas i 3—5 mom. här nedan — från övertagandet bli tillämpligt beträffande en var därvid i tullverkets tjänst kvarstående delägare, som icke före övertagandet hos Kungl. Maj:t anmält sin önskan att ej bli underkastad reglementet. Härvid skall beträffande delägare, som vid övertagandet erlade avgift till pensionsinrättningen beräknad för en tidigare innehavd befattning, för vilken månadsavgiften respektive — enligt det för pensionsinrättningen närmast före den 1 oktober 1934 gällande reglementet — årsavgiften är högre än samma avgift för den befattning han vid övertagandet innehade, så anses som om han alltjämt innehade förstnämnda befattning.

3. Har i 2 mom. avsedd delägare före övertagandet icke slutbetalt åldersavgift i anledning av uppflyttning till högre avgiftsklass, skall han utöver de i allmänna familjepensionsreglementet bestämda avdragen vidkännas avdrag, motsvarande återstående del av nämnda avgift, dock i intet fall efter det han avgått ur tjänst.

4. För i 2 mom. avsedd delägare, vilken vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionens grundbelopp icke i något fall bestämmas till belopp, understigande familjepensionsunderlaget för den be-

fattning han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension innehade eller enligt 2 mom. skall anses inneha.

5. Utan hinder av vad i 2 § allmänna familjepensionsreglementet stadgas skall änka efter i 2 mom. här ovan avsedd delägare äga pensionsrätt även om äktenskapet ingåtts efter det delägaren uppnått en levnadsålder av 60 år; dock att i sådant fall det belopp, som änkan enligt 5 § allmänna familjepensionsreglementet skulle äga åtnjuta, skall för varje helt eller påbörjat år, varmed delägarens ålder vid den tidpunkt, då äktenskapet ingicks eller enligt andra stycket här nedan skall anses ingånget, översteg 60 år, minskas med tio procent.

Har genom äktenskap, som ingåtts av i 2 mom. avsedd delägare, barn legitimerats, skall vid prövning av änkans pensionsrätt så anses, som hade äktenskapet ingåtts vid tiden för barnets födelse.

6. Beträffande delägare, å vilken jämlikt 2 mom. här ovan allmänna familjepensionsreglementet icke blir tillämpligt, skola med avsende å såväl rättigheter som skyldigheter, vilka staten jämlikt 1 mom. övertager, de före övertagandet gällande bestämmelserna i tillämpliga delar gälla; dock att härvid skall iakttagas, att delägare i intet fall skall vidkännas bidrag till sina efterlevandans pensionering efter det han avgått ur tjänst med tjänstepension eller, beträffande delägare, som avgått utan dylik pension, efter det han uppnått en levnadsålder av 70 år, samt att — för delägare, som gjort anmälan, varom i 2 mom. förmäles — eventuell rätt till D-pension och den däremot svarande avgiftsplikten icke skall bibehållas, om ej delägaren i sin anmälan förklarat sig önska, att berörda rätt måtte äga bestånd.

Vinner sådan i första stycket avsedd delägare, som gjort anmälan, varom i 2 mom. förmäles, vid eller efter övertagandet befordran till befattning, å vilken civila eller militära tjänstepensionsreglementet är tillämpligt och för vilken familjepensionsunderlaget är högre än underlaget för den tidigare innehavda befattningen, skall allmänna familjepensionsreglementet därmed å honom tillämpas, med iakttagande dock att vad i 3—5 mom. här ovan sägs skall äga motsvarande tillämpning.

7. Till vid övertagandet befintliga pensionstagare i inrättningen samt till pensionsberättigade efter sådan delägare, som avses i 6 mom. första stycket, skall utgå *dels* huvudpension (A-, B- och C-pension respektive grundpension och tilläggspension) till belopp, som vid varje särskild tidpunkt skolat av pensionsinrättningen gäldas, därest de omedelbart före övertagandet gällande bestämmelserna alltjämt varit i kraft, dock under iakttagande av att huvudpensionen skall vid tillämpning av § 5 kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 267) utgöra lägst 380 kronor och eljest lägst 250 kronor för änka ensam samt i övriga fall lägst däremot svarande belopp, beräknade enligt reglerna i 5 § 2 mom. allmänna familjepensionsreglementet, *dels* pensions-tillägg å huvudpensionen, i den mån sådant vid övertagandet utgår enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 361) med däri sedermera gjorda ändringar, *dels* dyrtidstillägg å huvudpensionen och pensionstillägget enligt de grunder, som vid varje tidpunkt gälla i fråga om dyrtidstillägg åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst, *dels* ett fast tillägg, motsvarande tjugu procent å nämnda huvudpension, *dels* ock i fall, varom i andra stycket förmäles, särskild tilläggspension (D-pension) enligt de regler, som där angivas.

Har delägare, som avlidit före övertagandet medan han kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, eller delägare, som vid övertagandet icke kvarstod i tjänst, eller ock delägare, som i anmälan enligt 2 mom. förklarat sig önska, att eventuell rätt till D-pension måtte äga bestånd, och vilken icke enligt 6 mom. andra stycket blivit underkastad allmänna familjepensions-

reglementet, rätteligen fullgjort vad honom enligt § 37 mom. 1 andra stycket reglementet den 28 september 1934 för tullstatens enskilda pensionsinrättning åligger för beredande av D-pension åt sina efterlevande, skall under de förutsättningar, som i nämnda paragraf angivas, till vederbörande pensionsberättigade utgå dylik pension till belopp, bestämt för dessa gemensamt och motsvarande den A-pension, som skulle hava utgått för änka efter ett pensionstal, beräknat i det förhållande till tilläggsavgiften, som angives i den vid reglementet fogade tabell III; skolande härvid emellertid, beträffande pensionsberättigade efter delägare, som avlidit före övertagandet, iakttagas, att avgift för D-pensionen icke skall utkrävas.

8. Övertagandet av pensionsinrättningens förpliktelser innefattar även skyldighet för staten att förvalta de under pensionsinrättningens förvaltning ställda donationsfonderna.

Härvid förutsättes från delegerades sida:

att generaltullstyrelsen inrättar en särskild nämnd, bestående av ordförande och två övriga ledamöter, som skall hava att enligt gällande bestämmelser besluta i fråga om understöd från

f. d. Generaltulldirektören N. A. G:son Bennichs fond,

Jakob Lindströms pensionsfond,

Helmer Schötts fond,

Reinhardttska fonden samt

Tullförvaltare Hildings fond;

att nämndens ledamöter jämte suppleanter till motsvarande antal av generaltullstyrelsen för sex år i sänder utses bland i Stockholm bosatta ordinarie manliga befattningshavare vid tullverket;

att sådan ledamot, som ej förordnas till ordförande, utses bland befattningshavare av angivet slag, vilka till ett antal av minst dubbelt så många, som erfordras, på anmodan föreslås av Sveriges allmänna tulltjänstemannaförening beträffande den ena ledamoten samt av Svenska tullmannaförbundet beträffande den andra;

att suppleanterna för sistnämnda ledamöter utses på enahanda sätt som dessa ledamöter;

att den, som är försatt i konkurstillstånd eller är förklarad omyndig eller eljest av generaltullstyrelsen befunnits vara uppenbart olämplig för sitt uppdrag, ej må vara ledamot eller suppleant;

att nämnden skall vara beslutför allenast då samtliga ledamöter eller suppleanter för dessa äro närvarande;

att som nämndens beslut skall gälla den mening, om vilken de flesta rösterna förena sig;

att vid lika röstetal den mening skall gälla, som ordföranden biträder;

att ledamot eller suppleant icke skall äga åtnjuta arvode för sitt uppdrag;

att av omständigheterna påkallade ändringar i dessa för nämnden givna bestämmelser kunna meddelas av Kungl. Maj:t;

att de bestämmelser i övrigt, som erfordras för nämndens tillsättande och verksamhet, skola meddelas av generaltullstyrelsen;

att generaltullstyrelsen såsom hittills skall hava att besluta i fråga om understöd från S. E. Widéns donationsfond; samt

att, sedan ansökningar om erhållande av understöd från sistnämnda donationsfond inkommit till generaltullstyrelsen, det skall åligga generaltullstyrelsen att införskaffa yttranden över ansökningarna från nämnden.

9. Pensionsinrättningens överlåter vid övertagandet samtliga tillgångar till staten.

Efter övertagandet skall i sedvanlig ordning dels granskning ske av direk-

tionens förvaltning och räkenskaper för tiden till övertagandet samt berättelse därom avgivas, dels ock ansvarsfrihet meddelas för den sålunda granskade förvaltningen eller de åtgärder vidtagas till vinnande av rättelse, vilka i anledning av gjorda anmärkningar finnas påkallade. Arvode till revisorerna skall gäldas av staten.

10. Denna överenskommelse gäller under förutsättning att den å ömse sidor godkänts före 1937 års utgång. I samband med godkännandet fastställles dagen för övertagandet.

Överenskommelsen är upprättad i två exemplar, av vilka vardera parten tagit ett.

Stockholm den 7 januari 1937.

1934 års familjepensions-
utredning:

A. Hamilton.
O. A. Åkesson.
S. Hammarskiöld.

Delegerade för tullstatens enskilda
pensionsinrättning:

J. F. H. Hilding.
J. A. Reinwall.
Oscar Werner.